

Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
2020/2023

11. Radunonza dil cussegl da vischnaunca

dil trienni 2020/2023

**mesjamna, ils 28 da fenadur 2021 allas 20.00 uras
ella Sala Cristalla a Sedrun (halla plurivalenta Dulezi)**

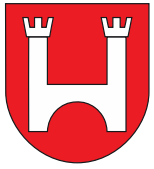
Tractandas:

1. Avertura
2. Approbaziun dil protocol nr. 10 dils 16 da zercladur 2021
3. Saramentaziun dalla nova commembra dalla suprastonza communal
4. Pratica da miedi a Tujetsch – susteniment finanziel
5. Punt Salins inclus parcadis ella vischinonza – credit d'impegn
6. Orientaziuns
7. Varia

Suprastonza communal Tujetsch

President communal
Martin Cavegn

Menader center communal
Simon Collenberg

Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
2020/2023

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 10-2020/23 dils 16 da zercladur 2021

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 10/2020/23 dils 16 da zercladur 2021

allas 18.15 uras entochen allas 20.00 uras ella halla da gimnastica a Sedrun

Presidi:	Ignazi Monn	
Actuar:	Simon Collenberg	
Dumbravuschs:	Patric Deragisch e Sabrina Flepp	
Presents:	11 cusseglierAs, total 11 votantAs (<i>absolut pli 6</i>)	
Aspectaturs:	1	
Cussegliers/as:	Simon Beer, Rueras Arno Berther, Surrein Gebharda Berther, Rueras Toni Cathomen, Rueras Otto Curschellas, Sedrun Patric Deragisch, Gionda	Sabrina Flepp, Sedrun Guido Friberg, Sedrun Ignazi Monn, Sedrun Reto Schmid, Sedrun Cyril Steiger, Zarcuns
Suprastonza:	Martin Cavegn, president communal Renato Decurtins, gerau Guido Monn, gerau	Gian-Reto Nufer, gerau Daniel Schmid, gerau
Perstgisas	Primus Deragisch, president dalla cumissiun da gestiun Baseli Huonder, cumissiun da gestiun	

Tractandas:

1. Avertura
2. Approbaziun dils protocols nr. 7 dils 28 d'avrel 2021, nr. 8 dils 5 da matg 2021
e nr. 9 dils 21 da matg 2021
3. Project da bike - credit
4. Elecziun dil biro dil cussegl da vischnaunca
 - a) president
 - b) vicepresidente
 - c) dus dumbravuschs e salters communals
 - d) dus suppleants pils dumbravuschs
5. Orientaziuns
6. Varia

1. Tractanda Avertura

Ignazi Monn, president dil cussegl da vischnaunca:

Oz astgel jeu beneventar vus tuts alla davosa seduta sco president dil cussegl. Jeu engraziel a vus tuts per la confidanza demussada ch'jeu hai astgau presidiar e menar las radunonzas duront quei onn. Igl ei stau in intensiv onn cun biaras e per part fetg interessantas fatschentas. Enzacontas da quellas vi jeu numnar:

- Plazzament dils molocs en differents loghens
- Preventiv 2021
- Via d'avertura NEAT
- Sanaziun dil Bogn Sedrun - credit da planisaziun
- Garanzia da deficit - Residenza Dulezi SA
- Concept per la pratica da miedi a Tujetsch
- Lescha da susteniment per interpresas indigenas (covid19)
- Credits per parcadis e vias
- Rendaquen 2020 - vischnaunca ed energia alpina
- Carta da hosps Sedrun Mustér Turissem - seduta communabla denter las vischnauncas da Tujetsch e Mustér

Oz havein nus da tractar la davosa fatschenta digl onn current. Il sport da velo ei carschius considerablamein ils davos onns. Sco nus savein far persenn ord il messadi han biaras destinaziuns turisticas investau dabia daners en questa sparta. Uss vulein era nus tschaffar pei en quei sector. Nus stuein sespruar cun tut nos mieds pusseivels dad animar dapli hosps da vegnir tier nus en nossa regiun a pas-sentar lur vacanzas. Seigi quei a viandar, a far bogn ni per exempel ir cun velo. Lein prender quella schanza!

2. Tractanda Approbaziun dils protocols nr. 7 dils 28 d'avrel 2021, nr. 8 dils 5 da matg 2021 e nr. 9 dils 21 da matg 2021

Ils protocols nr. 7 dils 28 d'avrel 2021, nr. 8 dils 5 da matg 2021 e nr. 9 dils 21 da matg 2021 vegnan approbai unanimamein.

3. Tractanda Project da bike - credit

Martin Cavegn, president communal:

Jeu vi far attents vus sin l'impurtonza dalla fatschenta dad oz. Ei setracta d'in project dall'organisaziun «Program San Gottardo» che vegn finanziaus ord il fond dils daners dalla nova politica regiunala dalla Confederaziun. Il concept preveda che las sendas da viandar ella Val Tujetsch san era vegnir duvradas sco sendas da bike. Per garantir ina buna qualidad dallas sendas existentas ston quellas vegnir migliu-radas. Il project sestenda sur igl entir territori dalla Sursassiala. Mintga vischnaunca finanziescha mint-gamai il tschancun dallas sendas situaus sin lur territori. Silsunter savein nus offerir als hosps ina at-tractiva reit cun sendas da bike sur igl entir inschess dalla regiun dil Gotthard.

Presentaziun dil project da bike entras Renato Decurtins, genau:

La finamira dil project ei da colligiar ils quater cantuns Ursera, Grischun, Valeis e Tessin cun rutas da bike. Nus vulein aschia sviluppar ina purschida da bike per la regiun entuorn il Gottard. Cheutras savein nus augmentar la valurisaziun en nossa regiun. Dunna Joanne Muoser ei vegnida engaschada questa primavera sco managera da product. Ella ei engaschada entras il program San Gottardo e ha differentas incumbensas. Denter auter eis ella responsabla per scaffir products da bike ella regiun e ha da procurar pils survetschs accumpignonts: transports da bagascha, survetschs da reparaturas, purschidas da locaziun da velos, purschidas cumplexsivas (surnotg, transport, locaziun eav.) ed auter pli. Ina ulteriura incarica ch'ei adossada ad ella ei da mirar ch'ina part dils hotels seigen certificai pil sport dil velo da muntogna. Pil mument havein nus sulettamein in hotel a Tujetsch che dispona d'in tal certificat. Per retscheiver quei certificat ei in hotel obligaus d'ademplier differentas pretensiuns. In tal hotel ha da porscher in local per metter dalla vart ils velos, in plaz per schubergiar quels ed ils pli impurtonts uaffens per las reparaturas.

La strategia dall'organisaziun turistica SDT pren en mira famiglias, giuvenils e persunas ella vegliadetgna da 50 onns ensi. Las suandontas tematicas stattan el center: sport ed activitads, aventuras entuorn la Tgina dil Rein e culinarica/cultura. Las sendas da bike ch'eiin previdas corrispundan cun quella strategia.

Nus mein da quei anora ch'ina persuna che passenta sias vacanzas da bike a Tujetsch lai rodund frs. 160.- per di ella destinaziun. En quella summa ei il star sur notg ed igl ulteriur consum cumprius. Tenor in model da calculaziun munta il potenzial da valurisaziun annual per nossa destinaziun da vacanzas a frs. 4.7 milliuns. Ei vegn denton ad esser ina sfida da contonscher quella summa. Sche nus savein registrar la mesadad dalla summa, savein nus gia taxar quei sco in success.

Ils cuosts totals per las lavurs da sanaziun (etappa 1) vid las sendas Tiarms – Cuolm Val, Milez Sura – Mila, L'Ondadusa – Plaunca Liunga, Mises dil Bostg – punct 1792 e punct 1792 – Val Dado ein previ cun rodund frs. 300'000.-. Pil mument savein nus buca prognosticar tgei cuosts che seresultan silsuenter annualmein pil manteniment dallas sendas. Sin fundament d'ina calculaziun approximativa eisi da quintar cun cuosts denter frs. 0.80 e frs. 1.20 il meter. Sin fundament dallas experientschas dils proxims onns vegnin nus a saver definir pli exact quels cuosts.

Suenter che las lavurs da sanaziun vid las sendas existentas ein terminadas, eisi previu da cuntinuar e concepir ulteriuras rutas da bike, denter auter era novas. Emprema prioritad ha la ruta Alpsu – Surpalits – Tschamut. Ultra da quei havein nus l'intenziun da migliurar la ruta Cungieri – Cuolm da Vi e la descensiun enviers Sedrun. Nus essan pertscharts ch'ei vegn a dar conflicts denter ils viandonts ed ils velocipedists sin quei territori. Ord quei motiv vegn ei tgunsch ad esser necessari da separar la ruta da bike dalla senda per viandonts – silmeins per part ed aschilunsch che quei ei pusseivel. Quei project ei vegnius taxaus sco secunda prioritad. Priu il cass ch'il resort a Dieni vegn construius, eisi previu da realisar ina entochen duas novas rutas da bike sigl intschess Cuolm Val – Milez – Dieni. Sper las rutas planisadas essan nus actualmein vid elaborar e calcular in project per in skills parc ed in pump parc. L'intenziun ei da realisar quels parcs da divertiment ella vischinonza dalla halla plurivalenta Dulezi ed aschia cumpletar la purschida da sport ed activitads.

Debatta d'entrada:

Reto Schmid, cusseglier da vischnaunca:

Igl ei neras uras ch'ils proxims pass dil project da bike ch'ei vegnius presentaus questa sera, vegnan lantschai. Il trend da bike crescha gia dapi biars onns enormamein, surtut era en nies cantun. Aschia han avon dus onns era ils campiunadis mundials giu liug a Lai. Maletgs nunemblideivels cun in victur sursilvan ein ir per il mund entuorn. Maletgs cun dieschmellis aspectaturs han sutlingiau la popularitad da quei sport en nossa regiun ed en nossa tiara.

Cun la nova tecnica han era ils novs velos d'electricitad obteniu ina nundetga impurtonza e contonschiu in niev status el sport dil velo da muntogna. Ins sa cumparegliar quei svilup cun ils skis da carving ch'ei vegni en moda avon rodund dus decennis. En quella direcziun semova era quei sport. Ina damonda: Tgi va oz buca cun skis da carving? Forse ch'ins sa era sedumandar quei en 20 onns en connex culs e-bikes. Pia havein nus oz la pusseivladad da saver seposiziunar ad uras en quella sparta attractiva dil turissem da stad. Il turissem da stad cun ils velos da muntogna sco era cun ils e-bikes semova intec ella direcziun sco il turissem d'unviern. Attractiv, in sport per in e scadin, in sport ella natira ed in sport per giuven e vegl.

Vinavon creschan las stagiuns da stad ils davos onns surproporzionalmein, segiramein era entras il clima. Il hosp dalla Bassa vul buca mo vegnir els cuolms per passentar las vacanzas, mobein era muort las caliras che regian ella Bassa, magari mo ina fin d'jamna per intec saver trer flad. Interessantas purschidas levgieschan als hosps l'elecziun dalla destinaziun. Igl ei buca d'emblidar che la stagium da stad ei intec pli liunga che quella d'unviern. Igl unviern cuozza naven da Nadal entochen Pastgas, pia rodund 4 meins. Quella da stad naven dil zercladur entochen circa la fin d'october, pia rodund 5 meins. Era las distanzas per contonscher nossa vallada ein la stad entras il Pass Alpsu pli cuortas. La Svizra Centrala secatta mo rodund ina ura naven da Tujetsch. Quei demuossa che nossa val secatta la stad quasi el center dalla Svizra -> ina ura a Biasca, ina ura a Cuera ed ina ura a Lucerna. Cons litgassen la detta sch'els savessen comunicar da quels fatgs. Per exempel l'Engiadina sa buca profitar da talas distanzas.

Il turissem da bike ei in turissem ecologic e ruasseivel. Nus savein nezegiar nossa infrastruttura ch'ei gia avon maun sco ils mieds da transport publics, pendicularas, albierts, stizuns da sport ed aschia vinavon. Vinavon savein nus constatar che las investiziuns ein mudestas sche nus cumparegliein quellas cun las prudentas investiziuns ch'ei vegnidas fatgas ils davos onns en nos territoris da skis.

Atgnamein duess ei dar in svilup gest sco igl unviern. Persuenter eisi d'animar purtaders da prestaziuns da completar la purschida era en quella direcziun. Las suandontas purschidas ein necessarias: stizuns cun rauba da bike, purschida da schar a tscheins bikes, purschida per reparaturas e purschidas dils guides sco igl unviern ils scolasts da skis. Vitier eisi d'offerir lucrativas ed interessantas rutas dad ir cun velo da muntogna.

Pia havein nus oz la pusseivladad da metter en la cotgla el tren e dar in brav stausch en quella direcziun. Ina caschun che nus astgein buca munchentar.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Il messadi suttamess al cussegl cumpeggia in project ch'ei vegnius elavuraus ora bein el detagl. Jeu sai sustener quei project. Il sport da mountainbike crescha. Adina dapli persunas van cun velo da muntogna. Tenor las prognosas actualas savein nus ir da quei anora che quei sport crescha aunc inagada

per la mesadad egl avegnir. La vischnaunca Tujetsch dispona d'ina reit cun numerusas rutas d'ir cun bike. Cun paucas investiziuns eisi pusseivel da migliurar quella e cheutras offerir ina buna purschida als velocipedists. Autras destinaziuns han gia fatg grondas investiziuns el sport da bike. Quellas destinaziuns astgein nus denton buca taxar sco concorrenza. Suententer ch'ils velocipedists han traversau las rutas en ina destinaziun, visetan els numnadamein puspei in auter liug - ins va buca adina el medem liug cun velo. Ei setracta cheu d'in project che sestenda sur ils cunfins communal. Ord quei motiv hai jeu aunc entginas damondas:

- Tgi ein ils acturs eifer il project?
- Tgi coordinescha quei project?
- Tgei incumbensas sorprendan las ulteriuras vischnauncas cumpigliadas?

Jeu sai sustener quei project da bike e proponel al cussegl d'entrar ella fatschenta.

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

Ils responsabels han fatg las dretgas ponderaziuns sco jeu hai saviu far persenn ord il messadi. Las rutas da bike ch'ei previdas da migliurar van a prau culla strategia da SDT che metta il focus sin famiglias e persunas ella vegliadetgna da 50+. Las rutas existentas secattan per part en in miserabel stan. Ina remadura da talas ei indispensabla, quei era per garantir la segirtad dils viandonts e dils velocipedists. Entras il coronavirus ei il sport da bike carschius, medemamein van era dapli persunas a viandar. Las investiziuns secumponan pia era cun il spert dil temps. Plinavon vi jeu explicit menziunar che la sanaziun dils tschancuns vegn buca mo dabien als velocipedists. Era ils viandonts san nezegiar silsuententer quellas sendas.

Tractaziun:

Toni Cathomen, cusseglier da vischnaunca:

Igl ei impurtant che nus savein era offerir la stad als hosps ulteriuras purschidas. Igl unviern san ils hosps gia far diever d'ina vasta offerta da purschidas. Ord quei motiv sundel jeu dil meini ch'igl ei prudent d'investar ellas rutas da bike. Jeu hai aunc entginas damondas:

- Tgei prestaziuns porscha l'organisaziun San Gottardo eifer il project?
- Co haveis vus previu da garantir la segirtad silla rutas da bike pils viandonts ed ils velocipedists sco era d'evitar conflicts denter quellas duas gruppas?

Renato Decurtins, gerau:

Il Programm San Gottardo (PSG) ha retschert ina incarica dalla Confederaziun da scaffir e promover differents products surregionals sigl intschess entuorn il Gottard. Persuententer stattan daners da promozion a disposiziun. Il susteniment che la vischnaunca retscheiva da quell'organisaziun pil project da bike ei aunc buca enconuschents. Nus mein da quei anora che l'organisaziun separticipescha vid la mesadad dils cuosts da signalisaziun e che tala sorprendi ils cuosts per las prestaziuns d'accumpignament dil project (ca. frs. 30'000.-).

Nus essan perschuidi ch'ei vegn a dar conflicts denter ils viandonts ed ils velocipedists. Per tener en rama quels conflicts eisi previu da construir las rutas cun certs impediments che sforzan ils velocipedists da frenar.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Han las vischnauncas cumpigliadas da surprender ils cuosts per la sanaziun dallas rutas sulettamein pils tschancuns situai sin lur territori communal?

Exista la senda sur Cavorgia tier la ruta 4?

Renato Decurtins, genau:

Mintga vischnaunca ha da surprender ils cuosts pils tschancuns che secattan sin lur territori. La ruta 4 caschuna negins cuosts alla vischnaunca.

Patric Deragisch, cusseglier da vischnaunca:

Tgei capeta sche nossa vischnaunca dat il consentiment pil project da bike e las ulteriuras vischnaunca renvieschan quel? Vegn la vischnaunca en in tal cass sulettamein a construir la mesadad dalla ruta (senda sil Bostg)?

Renato Decurtins, genau:

La vischnaunca da Mustér ha gia approbau il project. Las lavurs da construcziun dalla ruta Cuolm da Vi – Senda Pauli ein gia vegnidas lantschadas. Era ils mieds per la migliur dil tschancun Bostg – Mises dil Bostg ein concedi e previ el preventiv dalla vischnaunca da Mustér.

Reto Schmid, cusseglier da vischnaunca:

Co eisi previu da vender las rutas da bike? Surpren l'organisaziun SDT quell'incarica ni schai quei ella responsabladad da San Gottardo? Cura succeda la reclama - igl onn 2022 ni 2023?

Renato Decurtins, genau:

En in emprend pass havein nus da sanar las sendas e da procurar per l'infrastructura necessaria. Sil-suenter sa la vendita dallas rutas da bike succeder. SDT surpren la vendita da quei product eifer la destinaziun. Per las rutas ch'ei semtgadas vegn quei ad esser l'auter onn il cass.

Gebharda Berther, cussegliera da vischnaunca:

Astgein nus quintar cun in susteniment dil cantun pils cuosts dil manteniment dallas sendas da bike? Meinan las sendas previdas atras las zonas da ruaus, schegie ei quei cumbinau cun problems?

Renato Decurtins, genau:

Las vias d'uual vegnan subvenziunadas dil cantun. Perencunter pil manteniment dallas sendas da bike retscheiva la vischnaunca neginas contribuziuns. Arisguard las zonas da ruaus sa nies president Martin prender posiziun.

Martin Cavegn, president communal:

Las zonas da ruaus signalisadas han sulettamein in scamond da passar temporal duront il temps d'unviern. Jeu sai sustener quei project, quei era ord vesta sco guardiaselvaschina, damai ch'ei setracta da sendas existentas. Tuttina vi jeu far attents ch'ils animals svaneschan cul temps ord nossa cuntrada sche nus carstgauns caschunein disturbis. Sigl intschess Cuolm da Vi – Cungieri havein nus dabia traffic, seigi quei da velocipedists ni era da viandonts. Cheutras vegnan era las selvaschinas ed ils auters animals mintgamai disturbai. Tuttina sun jeu perschuadius che nus anflein ina sligiazion da cumpromiss pils animals ed il turissem.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

La proposta preveda che nus approbein oz il concept da bike. Setracta ei cheu da quella skizza ni da tgei exact?

Martin Cavegn, president communal:

Vus approbeis oz il concept da bike ch'ei cuntenius el messadi.

Votaziuns:

- a) **Il cussegl da vischnaunca approbescha unanimamein il concept da bike ch'ei descrets el messadi.**
- b) **Il cussegl da vischnaunca decida unanimamein da conceder in credit d'impegn ella summa da frs. 330'000.- per la realisaziun dall'emprema etapa dalla purschida da bike.**

Quella fatschenta ei suttamessa al referendum facultativ (art. 17 alinea b dalla constituziun communal).

4. Tractanda Elecziun dil biro dil cussegl da vischnaunca

Il cussegl da vischnaunca ha d'eleger il biro dil cussegl da vischnaunca per il secund onn dil trienni 2020 - 2023, respectivamein per la perioda digl 1. da fenadur 2021 entochen ils 30 da zercladur 2022.

L'elecziun sco era il temps d'uffeci ein reglai els artichels 12 e 13 dil regulativ da fatschentas.

L'elecziun dil president e dil vicepresidente succeda entras scrutini.

President, vicepresidente, dumbravuschs e suppleants vegnan eligi per in onn. Ina reelecziun per in'ulteriura perioda ei pusseivla.

a) President

Il cusseglier Reto Schmid propona d'eleger Arno Berther sco president dil cussegl da vischnaunca pil secund onn dil trienni 2020 - 2023.

Conclus:

Il cussegl da vischnaunca elegia unanimamein Arno Berther sco president dil cussegl da vischnaunca pil secund onn dil trienni 2020 - 2023.

b) Vicepresidenta

Il cusseglier Guido Friberg propona d'eleger Sabrina Flepp sco vicepresidenta dil cussegl da vischnaunca pil secund onn dil trienni 2020- 2023.

Conclus:

Il cussegl da vischnaunca elegia cun 10 vuschs (1 cedel vit) Sabrina Flepp sco vicepresidenta dil cussegl da vischnaunca pil secund onn dil trienni 2020- 2023.

c) Dus dumbravuschs e salters communals

Il cusseglier Otto Curschellas propona d'eleger Cyril Steiger sco dumbravusch e salter communal pil secund onn dil trienni 2020 - 2023.

Il cusseglier Toni Cathomen propona d'eleger Simon Beer sco dumbravusch e salter communal pil secund onn dil trienni 2020 - 2023.

Conclus:

Il cussegl da vischnaunca elegia unanimamein Cyril Steiger e Simon Beer sco dumbravuschs e salters communals pil secund onn dil trienni 2020 - 2023.

d) Dus suppleants pils dumbravuschs

Il cusseglier Otto Curschellas propona d'eleger Patric Deragisch sco suppleant dils dumbravuschs e salters communals pil secund onn dil trienni 2020 - 2023.

Il cusseglier Patric Deragisch propona d'eleger Toni Cathomen sco suppleant dils dumbravuschs e salters communals pil secund onn dil trienni 2020 - 2023.

Conclus:

Il cussegl da vischnaunca elegia unanimamein Patric Deragisch sco suppleant dils dumbravuschs e salters communals pil secund onn dil trienni 2020 - 2023.

Il cussegl da vischnaunca elegia unanimamein Toni Cathomen sco suppleant dils dumbravuschs e salters communals pil secund onn dil trienni 2020 - 2023.

5. Tractanda Orientaziuns

Martin Cavegn, president communal:

Jeu gratuleschel ad Arno Berther sin sia elecziun sco president dil cussegl, a Sabrina Flepp sin l'elecziun sco vicepresidenta ed a tuttas ulteriuras personas sin l'elecziun en lur novs posts.

Nus havein anflau ina nova media per la pratica da dr. Andreas Fischbacher. Ei setracta d'ina famiglia dalla Tiaratudestga cun dus affons. La media dr. Kristina Schnabel Veres cun siu um Rudolf Schnabel e lur dus affons vegnan a prender dimora a Tujetsch cun l'entschatta dil meins uost. Els sorprendan l'entira casa da signur Fischbacher. All'entschatta ei la media engaschada tier dr. Andreas Fischbacher. El decuors digl unviern 2022 vegn ella a menar la pratica sur siu num. La famiglia giavischa in susteniment davart dalla vischnaunca per la sanaziun dalla pratica e per la cumpra digl inventari. Il susteniment duei succeder en fuorma d'in emprést, ultra da quei eisi previu che la vischnaunca surpren ina part dils cuosts.

Ina grupp da lavur ei actualmein vid elavurar ils detagls pil project dil resort a Dieni. La suprastanza communal ei parallelmein lundervi vid far las lavurs da preparaziun en connex cul bus local, cun l'infrastructura ch'ei leutier necessaria ed ils parcadis. Igl ei previu da construir in plaz da seolver e ca. 150 parcadis sill'antieriura deponia a Bugnei sco era ina garascha per metter sut tetg ils bus.

Mesjamna, ils 30 da zercladur 2021 ha liug ina occurrenza d'informaziun en connex cun l'iniziativa dalla staziun a Sedrun ed il transport d'autos sur il Pass Alpsu. Tuts ein cordialmein envidai.

Renato Decurtins, genau:

L'organisaziun turistica SDT ha saviu occupar ina piazza vacanta. Plascheivlamein havein nus saviu engaschar ina persuna giuvna da 35 onns che secasa a Sedrun cun ses dus affons.

L'autra sonda ha liug il "Clean-up Day" sil Pass Alpsu. Nus vegnin a rimnar ensemen las miardas ch'ei restadas anavos digl unviern vargau. Suentier quell'acziun en favur digl ambient vegn offeriu ina grillada. Tgi che ha interess, ei cordialmein beinvegnius.

6. Tractanda Varia

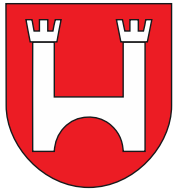
Ignazi Monn, cusseglier da vischnaunca:

La sendas sin intschess communal secattan per part en in schliet stan muort las malauras digl october vargau. Jeu supplicheschel vus da migliurar talas. La senda naven dalla punt da Val Val entochen sil pass Alpsu sto per part era vegnir migliurada.

Il president Ignazi Monn siara la 10-avla radunonza dil cussegl da vischnaunca dil trienni 2020/23.

actuar:
Simon Collenberg

president:
Ignazi Monn

Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
11-2020/2023

Pratica da miedi a Tujetsch susteniment finanziel

Messadi

dalla suprastanza communal al cussegl da vischnaunca

Preziau president
Preziadas cusseglieras
Prezai cussegliers

1. Situaziun da partenza

Igl atun 2019 ha il miedi da casa dr. Andy Fischbacher informau la suprastanza communal ch'el mondi en pensiun all'entschatta digl onn 2023 e seigi silla tscherca d'ina sligiazion per sia pratica a Sedrun. Duas variantas vegnevan per el da lezzas uras en damonda. L'emprema varianta ei da cattar in successur ni ina successura che surpren la pratica e cumpra eventualmein era la casa cun las treis habitaziuns. Priu il cass ch'ei fuss buca reussiu d'anflar in successur aveva el ponderau da vender las habitaziuns sco habitaziuns da vacanzas silla fiera d'immobillas.

Ina finamira dil maletg empalont dalla vischnaunca ei da garantir il providiment medicinal da basa cun in miedi ni ina media da casa a Tujetsch. Sin fundament da quella incumbensa ha la suprastanza communal incaricau la firma Grisomed AG da Cuera d'examinar il potenzial dalla vischnaunca da Tujetsch sco era da cussegiar, co ei reussescha alla vischnaunca d'anflar in successur ni ina successura. Quella analisa ha mussau clamein che las cefras economicas d'ina pratica ella Val Tujetsch ein empermischontas e ch'il recav garantescha ina existencia per in miedi ni ina media. Damai ch'il temps per agir e decider era gia savanzaus e l'interpresa Grisomed AG ha buca vuliu elaborar in concept, ha la suprastanza communal incaricau la Solida Treuhand AG da redeger in concept per ina pratica da miedi a Tujetsch sin basa dallas enconuschientschas ord l'analisa dalla Grisomed AG. Il president communal, il qual ei possessur dalla Solida Treuhand AG ha informau la populaziun che quell'incumbensa vegni exequida sulettamein per segidar a cuorta vesta. Cunquei ch'igl ei stau d'elavurar ina analisa economica per la pratica da miedi, far ina valetaziun dall'immobilia e propostas arisguard ils models da fatschenta adattai ha la Solida Treuhand AG cun lur know-how saviu exequir quell'incumbensa immediatamein.

Il concept elaboraus cumpeglia la situaziun da partenza, las cefras indicativas sco era las pusseivladads d'agid davart dalla vischnaunca. Vinavon ein las variantas descrettas, co igl ei oz pusseivel da tgamunar ina pratica da miedi - naven dalla varianta che preveda ina pratica sur sesez tochen tier la varianta d'ina pratica comunabla. Medemamein ei era la varianta, la quala preveda che la vischnaunca acquista igl entir object ed engascha in miedi ni ina miedi en piazza cumpleina cuntenida el concept. Quella varianta fuss sulettamein vegnida en damonda sch'ei havess buca dau ina outra sligiazion per segirar il providiment medicinal da basa en vischnaunca. Il concept da realisaziun per ina pratica da miedi a Tujetsch ei vegnius tractaus ed approbaus a caschun dalla seduta dils 3 da fevrer 2021 eifer il cussegl da vischnaunca. Il cussegl da vischnaunca ha medemamein decidu ch'el sustegni igl agir dalla suprastanza communal per cattar in miedi ni ina media.

2. Tscherca d'in/a miedi/a

Suenter la seduta dil cussegl da vischnaunca ei la suprastanza communal immediatamein ida silla tscherca d'in miedi ni ina media. Plirs inserats ein vegni publicai en Svizra sco era egl exteriur. Il concept per la realisaziun d'ina pratica da miedi ei mintgamai vegnius aschuntaus a quels inserats. Pliras personas ein s'interessadas per la pratica a Tujetsch. Cun la media dr. Kristina Schnabel e siu um Rudolf Schnabel ha la vischnaunca cattau duas personas cumpetentas, quei ch'ei da valetar sco in grond

cletg. Els vegnan ord la Tiaratudestga. Dunna Schnabel meina gia dapi igl onn 2012 ina pratica da miedi ad Augsburg. Ord las tractativas cun il miedi dr. Andy Fischbacher eisi sedau che la famiglia vegn a prender domicil a Tujetsch gia naven digl 1. d'uost 2021, quei oravontut muort dus motivs principals. Per l'ina vulan ils geniturs Schnabel possibilitar che lur dus buobs sappien visitar la scola naven dall'entschatta dil niev onn. Il buob giuven vegn a frequentar la secunda classa primara a Sedrun e l'auter la secunda classa gimnasiala a Mustér. Per l'autra vul la miedia dr. Schnabel sevider en ella nova pratica. Ord quei motiv eis ella sedecidida da luvrar tier dr. Andy Fischbacher sco assistenta naven dall'entschatta uost. Sia finamira ei da sorprendere la pratica da dr. Andy Fischbacher el decuors digl unviern 2022. La famiglia vegn denton gia a comprar avon la casa da dr. Andy Fischbacher.

3. Susteniment finanziel dalla vischnaunca Tujetsch

Cun vender la pratica e la casa paterna en Tiaratudestga eisi stau pusseivel pils conjugals Schnabel da comprar igl object da dr. Andy Fischbacher a Sedrun. Quei vegn zun d'engrau alla vischnaunca ch'ei aschia buca sfurzada da segidar tier la cumpra dall'immobilia - ina varianta ch'ei cuntenida el concept da realisaziun, la quala fuss colligiada cun in ault susteniment finanziel davart dalla vischnaunca. Las pusseivladads finanzialas dils conjugals Schnabel ein limitadas e tonschan mo per la cumpra dall'immobilia. La pratica basegna denton ina sanaziun. Ord quei motiv fan ils conjugals la damonda per in susteniment finanziel (contribuziun unica - *à-fonds-perdu*) per la sanaziun dalla pratica da miedi ed igl acquist da novas mobillas ed apparaturas fermas. Vinavon damondan els per in emprest a cuorta vesta ch'ei destinaus per la cumpra digl inventari medicinal. Damai che la miedia dr. Schnabel meina la pratica sur sezza el decuors dalla sesiun d'unviern vegn ella a decider davart las mesiras da sanaziun (pratica) pér alla fin dalla stagiun d'unviern. Sin fundament dils plans da dunna Schnabel ha la suprastanza communal denton gia saviu far in maletg dils cuosts previsibels e decidiu a caschun dalla seduta dils 14 da zercladur 2021 da segidar suandontamein:

1. Contribuziun unica per la sanaziun dalla pratica inclus novas mobillas ed apparaturas fermas

Sin basa d'ina calculaziun d'in biro d'architectura muntan ils cuosts per la sanaziun cumpletta dalla pratica a rodund frs. 300'000.-. Per las novas mobillas ed apparaturas fermas seresultan cuosts da frs. 20'000.-. La suprastanza communal propona da conceder ina contribuziun unica (*à-fonds-perdu*) da maximalmein frs. 320'000.-. Cun quei susteniment finanziel sa la vischnaunca segidar da realisar ina pratica moderna che corrispunda allas pretensiuns dad oz. La sanaziun dalla pratica porta era sin liunga vesta in grond avantatg. Priu il cass che la miedia dr. Schnabel terminescha siu engaschi a Tujetsch, sa la vischnaunca porscher ad in/a successur/a ina pratica cumpleinamein sanada, aschia che quella ei buca pli obligada da prender enta maun daners per ina sanaziun.

Igl ei previu che la suprastanza communal surpren la bitgetta tier la calculaziun dils cuosts e la surdada dallas lavurs sco era tier la survigilanza da quellas. La contribuziun unica vegn sulettamein concedida sut la cundiziun che la vischnaunca obtegn in dretg da precumpra senza in'indemnisaziun per l'entira

immobilia che vegn impurtaus el cudisch funsil. La contribuziun unica da totalmein frs. 320'000.- vegn adossada el quen da gudogn e sperdita digl onn 2022 sco suandont:

- 50% departament da sanadad (garantir il survetsch medicinal da basa)
- 50% departament d'economia (salvar in menaschi a Tujetsch)

2. Emprést a cuorta vesta per la cumpra digl inventari

Sper la contribuziun unica ei la suprastanza communal dil meini da conceder alla media dr. Schnabel in emprést senza tscheins ella summa maximala da frs. 40'000.- destinaus per la cumpra digl inventari medicinal dalla pratica. Igl emprést duei vegnir concedius sur in spazi da treis onns. Pigl emprést vegn pretendiu negina segirtad corrispundenta. Dunna Schnabel ei obligada da pagar anavos sur treis onns igl emprést. L'emprema rata ha da succeder entochen ils 31 da december 2022.

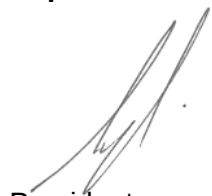
4. Propostas

Sin fundament dallas ponderaziuns surnumnadas propona la suprastanza communal al cussegl da vischnaunca:

- a) da conceder a dunna Schnabel ina contribuziun unica ella summa maximala da frs. 320'000.- per la sanaziun dalla pratica da miedi e per las mobillas ed eventualas apparaturas fermas sut la cundiziun che la vischnaunca obtegn in dretg da precumpra per l'entira immobilia senza in'indemnisaziun.
- b) da conceder a dunna Schnabel in emprést (buca segiraus) ella summa maximala da frs. 40'000.-. Dunna Schnabel ei obligada da pagar anavos igl emprést sur in spazi da treis onns. L'emprema rata ha da succeder entochen ils 31 da december 2022.

Las fatschentas (a e b) ein suttamessas al referendum facultativ (art. 17 alinea b dalla constituziun communal).

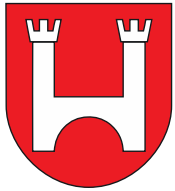
Suprastanza communal Tujetsch

President communal:
Martin Cavegn

Menader center communal:
Simon Collenberg

Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
11-2020/2023

Punt Salins inclus parcadis ella vischinonza *credit d'impegn*

Messadi

dalla suprastanza communal a l' cussegl da vischnaunca

Preziau president
Preziadas cusseglieras
Prezias cussegliers

1. Situaziun da partenza

La pendiculara Salins-Cuolm da Vi ei vegnida construida igl onn 2019. Ella meina ils hosps directamein naven dalla staziun da partenza a Salins sin in territori aultalpin che porscha la stad bia rutas da viandar ed igl unviern in bi territori per skiunzs. Dapi l'avertura dalla pendiculara han ins saviu far persenn che biaras persunas fan diever dalla pendiculara, la stad per ir a viandar ni cun bike ed igl unviern per ir cun skis ni a far spassegiadas. Sper quei positiv eco eisi denton era semussau ch'igl access alla nova pendiculara Salins-Cuolm da Vi ei buca optimal ed entochen oz era buca reglaus. L'idea da colligiar cun ina punt (punt Salins) la staziun da partenza dalla pendiculara a Salins cun la senda che meina enviers Sedrun e la via da Cungieri ei gia dapi la planisaziun dil project dalla pendiculara sin meisa. Era la situaziun da parcar ei buca cuntenteivla en quei territori. Cun nezegiar ils parcadis existents sper l'anteriura staziun da partenza dalla sutgera da Cungieri e realisar novs parcadis en quei liug vul la suprastanza communal denter auter dar damogn alla munconza dils parcadis. Sper la colligiazion dalla pendiculara cun las sendas da viandar e la via da Cungieri possibilitass la punt Salins previda era a tuttas gruppas da hosps in cumadeivel access tier quels parcadis.

2. Punt Salins

La situaziun actuala sper la staziun dalla pendiculara Salins-Cuolm da Vi ei veseivla cheusut.

Perspectiva actuala

Actuala vesta enviers sid

La punt Salins ch'ei planisada traversa il Drun. Quei object ha ina lunghezia da 33 meters ed ina ladezia da 1.5 meters. Ei setracta d'ina construcziun d'itschal (colur da ruina). La cuvrida ei previda cun betun da carbon e basegna negin manteniment extraordinari. Suten exista la pusseivladad da pender si

bischels per lingias da transport sco energia, aua, canalisaziun etc.. Muort motivs dalla segirtad eisi buca stau pusseivel da construir ina punt pendenta senza in profil da deflussiun. Vinavon ei la vischnaunca obligada da construir la punt ord materials che brischan buca directamein muort la resca da cass d'incendi che savessen capitar. Ils fundaments astgan era buca tangar la zona da protecziun dallas auas - la lunghezia dalla punt ei sedada sin fundament da quella pretensiun. Plinavon ei la construcziun

iun da pilasters buca lubida en quella zona. Sco enconuschent setracta ei tier il Drun d'in malsegir ual. Pliras gadas ei quei territori staus cumpigliaus da bovas. Ord quei motiv ha la suprastanza communal incaricau specialists d'examinar la situaziun. L'examinaziun ha mussau che la punt secatta sin ina altezia segira a vesta d'ina catastrofa naturala. La suprastanza communal dispona d'in mussament da segirtad arisguard las auas grondas – las pretensiuns puncto segirtad ein aschia ademplidas. La lubientscha d'ordeifer la zona da baghegiar per quei stabiliment concedida entras igl Uffeci cantunal per la planisaziun dil territori ei medemamein avon maun.

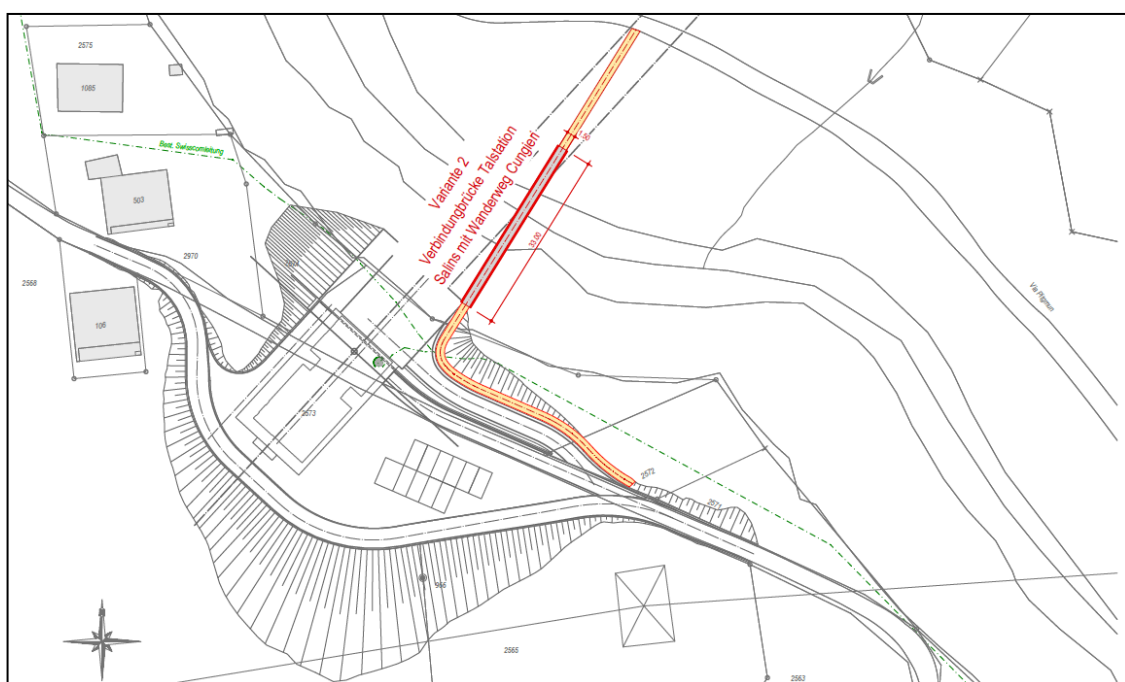
In dils intents dalla punt ei da colligiar la via che meina a Cungieri e las rutas da viandar cun la staziun da partenza dalla pendiculara a Salins ed aschia porscher als viandonts, velocipedists ed allas ulteriuras personas in cuntenteivel e cumadeivel access. La stad traversan numnadamein numerusas personas ils curtins eifer il quartier da Salins per arrivar alla staziun da partenza a Salins, quei ch'ei buca fetg plascheivel pils habitonts dil quartier e che caschuna onn per onn reclamaziuns. Cun la nova punt duei quei buca pli capitar. Sco gia menziunau eisi previu da metter a disposiziun ils parcadis existents e construir novs sper l'antieriura staziun dalla sutgera da Cungieri. En quei connex duei la punt Salins survir sco in cumadeivel punct da colligiazion per las personas che fan diever da quels parcadis. Buca d'emblidar

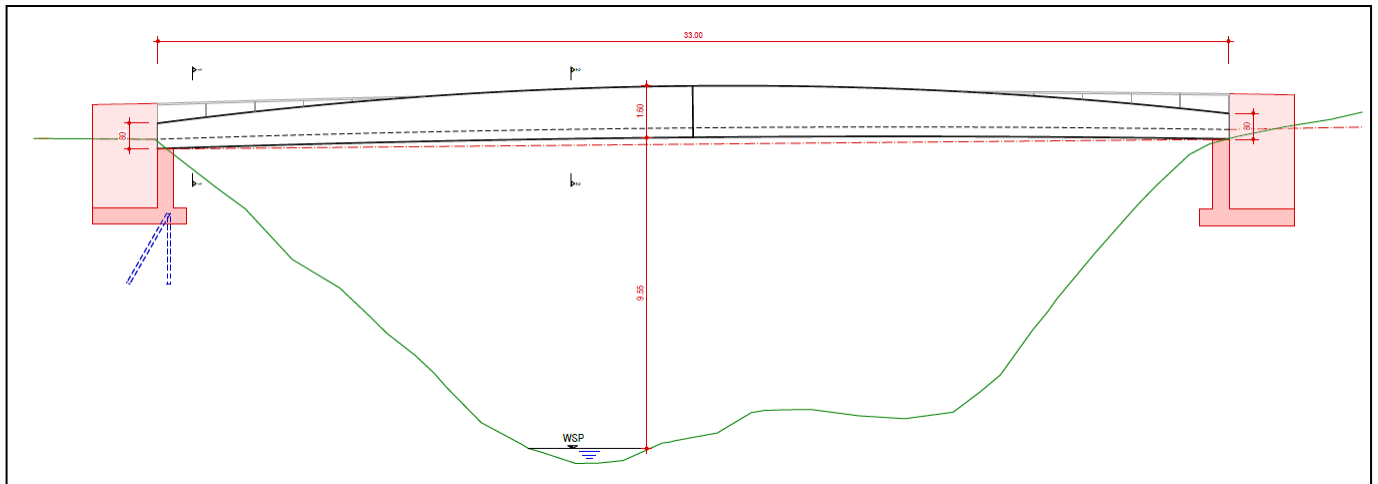
eisi che la punt ei era in element principal dalla senda da viandar e spassegiar che meina da Bugnei entochen sil Pass Alpsu per liung dil trassé dalla viafier e ch'ei colligiada cullas staziuns dalla viafier. Quei project (senda da spassegiar) ei actualmein aunc en elavuraziun e vegn pli tard suttamess al cussegl da vischnaunca per tractaziun. In plan da quella senda ei aschuntaus al messadi. Era per la strategia da bike che cumpeggia denter auter ina migliur dal-

las rutas da bike ei la punt da gronda impurtonza. Nus savein pia far persenn che la punt ei en plirs projects communs in essenzial element da colligiazion.

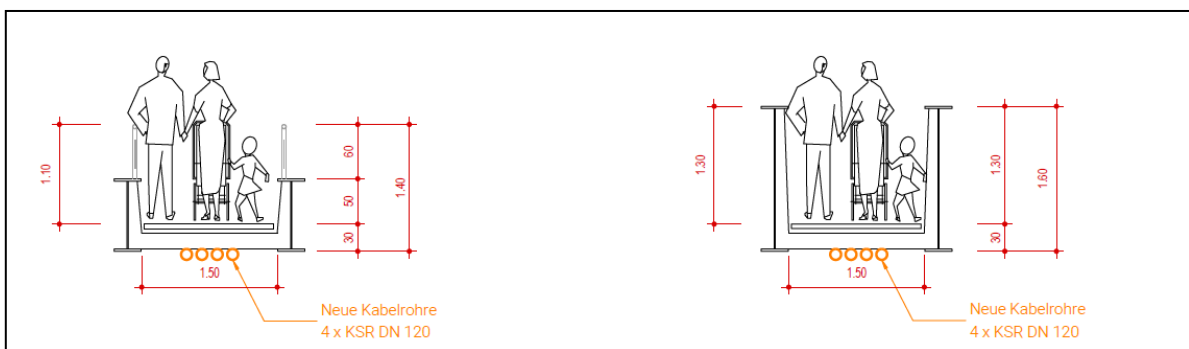
Cheusut ein ulteriuras visualisaziuns veseivlas.

Plan da situaziun – nova punt

Profil viagiu

Profil atravers

3. Parcadis sper l'anteriura staziun da partenza dalla sutgera Cungieri

Il davos onns eisi semussau che la situaziun da parcar ei malcuntenteivla datier dalla nova pendiculara Salins-Cuolm da Vi. Ei ha buca avunda parcadis en quella vischinonza ed il traffic sin la via Valtgeva ei carschius considerablamein. Ord quei motiv preveda la suprastanza communal da nezegiar ils existents parcadis sper l'anteriura staziun da partenza dalla sutgera da Cungieri sco era da construir novs parcadis en quella vischinonza. Il parcadis duein star a disposiziun als hospis dallas pendicularas sco era als viandonts e velocipedists ch'ei da viadi en quei territori. Il parcadis vegnan construi cun in funs da crappa rutta e silsuenter semnai en. Il cuosts per la realisaziun dils parcadis muntan a frs. 52'000.-. La situaziun ei visualisada cheusut.

Perspectiva actuala – liug previu pils parcadis

Plan da situaziun niev cun parcadis

4. Cuosts

Ils cuosts totals per la construcziun dalla punt Salins ed ils parcadis muntan a frs. 357'000.-.

Descripziun dallas lavurs	Cuosts (en frs.)
lavurs da preparaziun, lavurs da reschia ed endrizzament dil plazzal	25'000.-
lavurs da construcziun bassa (construcziun ella tiara, foss, lavurs da construcziun brutta, lavurs da surconstrucziun, fundaments, cuvrida da betun (carbon) per la punt eav.)	120'000.-
construcziun dalla punt cun itschal	105'000.-
ulteriurs cuosts (lubientschas, honorar digl inschignier)	48'000.-
cuosts nunprevedi	7'000.-
cuosts per la realisaziun dils parcadis sper l'anteriura staziun dalla sutgera Cungieri	52'000.-
Cuosts totals	357'000.-

5. Ponderaziuns dalla suprastanza communal

La punt Salins ed ils parcadis fan part al concept da traffic ch'ei actualmein en elavuraziun. Damai che la punt ed ils parcadis ein d'eminenta impurtonza ord vesta dil turissem ha la suprastanza communal decidu da suttametter quei project al cussegl da vischnaunca avon ch'il concept da traffic ei elavuraus alla fin. Ei va d'ina vart per segidar cun las pendicularas da Mustér che han investau dabia daners per la realisaziun dalla pendiculara Salins-Cuolm da Vi a sligiar la munconza da parcadis en quei territori ed aschia era sminuir empau il traffic silla via da Valtgeva. Da l'autra vart duei igl access alla staziun da partenza dalla pendiculara vegnir migliuraus per tuttas gruppas da hosps. Actualmein ei la colligiazion alla staziun naven dallas sendas da viandar e velos e naven dalla via da Cungieri numnadamein insumma buca cuntenteivla. La punt a Salins possibilescha denton buca mo in pli cumadeivel access alla pendiculara, mobein ei era in impurtont element da colligiazion dalla senda da viandar e spassegiar ch'ei planisada naven da Bugnei entochen sil Pass Alpsu ed ei medemamein cuntenida ella strategia da bike.

Sper igl access als parcadis situai sper la staziun veglia dalla sutgera Cungieri duei la punt era procurar ch'il traffic silla via Valtgeva vegni sminuius. Perencunter caschunan ils novs parcadis in zic pli bia traffic sin la via dil Bogn.

La lubientscha pils parcadis previ sper l'anteriura staziun dalla sutgera Cungieri vegn concedida mo provisoricamein. Medemamein preveda la suprastanza communal da conceder ina lubientscha provisorica pils parcadis marcai a Salins ch'ei situai sper la staziun dalla pendiculara Salins – Cuolm da Vi. Ils em-prems pass per la legalisaziun dils parcadis sper la staziun da sutgera a Cungieri ed a Salins ein gia lantschai: Ils novs parcadis ein cunteni ella revisiun dalla planisaziun locala ch'ei da present tier igl Uffeci da planisaziun dil territori en preexaminaziun.

Actualmein ei la suprastanza communal vid elavurar in concept pils parcadis communals che cumpeggia in'administraziun e survigilonza da tuts parcadis communals sco era ina lescha da parcar. En quei connex preveda la suprastanza d'installar in sistem per direger il traffic sin intschess da Tujetsch per aschia reglar meglier il traffic e l'utilisaziun dils parcadis. Cun quell'installaziun eisi pusseivel da procurar che las vias d'access ed ils parcadis vegnan utilisai tenor lur capacitads. Plinavon san las emis-siuns eifer ils quartiers vegnidas reducidas ad ina moda acceptabla. Pils hosps dalla pendiculara a Sa-lins stattan en emprema lingia ils parcadis alla staziun da viafier a Sedrun, sco secund ils parcadis dalla pendiculara e sco tierz ils parcadis sper l'anteriura staziun dalla sutgera Cungieri a disposiziun.

La decisiun asrisguard il resort da Dieni ei decisiva pil cuntegn definitiv dil concept da traffic. Ord quei motiv spetga la suprastanza communal sin quella decisiun avon che suttametter il concept al cussegl da vischnaunca. Cheutras eis ella buca sfurzada d'elaborar pliras variantas d'in concept. La suprastanza spera ch'il cussegl da vischnaunca hagi capientscha per quei agir.

6. Proposta

Sin fundament dallas ponderaziuns surnumnadas propona la suprastanza communal al cussegl da vischnaunca:

- a) **da conceder in credit d'impegn ella summa da frs. 357'000.- per la construcziun dalla punt Salins e la realisaziun dils parcadis ella vischinonza dall'anteriura staziun da partenza dalla sutgera Cungieri.**

La fatschenta ei suttamessa al referendum facultativ (art. 17 alinea b dalla costituziun communal).

Suprastanza communal Tujetsch

President communal:
Martin Cavegn

Menader center communal:
Simon Collenberg

Aschunta: *Senda da spassegiar e viandar – Bugnei entochen Pass Alpsu*

